

ความเป็นพลวัตทางชนชั้นจากอดีตสู่ปัจจุบันผ่านการเล่นไม้ตัดไทย
The Dynamics of the Class from the Past to the Present through Playing
the Thai Dwarfed Trees.

ธนภัทร เสริฐศรี¹

จิราพร กำเนิดสิงห์¹

จารุวรรณ ข้าเพชร²

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องความเป็นพลวัตทางชนชั้นจากอดีตสู่ปัจจุบันผ่านการเล่นไม้ตัดไทย ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้สองข้อคือ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการเล่นไม้ตัดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันและเพื่อศึกษาความเป็นพลวัตทางชนชั้นที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของการเล่นไม้ตัดไทย ในการศึกษาทางวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในมิติด้านสังคมวิทยา ด้านมานุษยวิทยาและด้านประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นงานวิจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงการเชื่อมโยงในเรื่องของกระบวนการการเปลี่ยนแปลงของระบบชนชั้นในสังคมไทยจากอดีต (สมัยกรุงศรีอยุธยา) สู่ปัจจุบัน (สมัยรัตนโกสินทร์) ผ่านกระบวนการการเล่นไม้ตัดไทย โดยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูล คือ การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่ภาคสนามซึ่งการศึกษานี้ครั้งนี้พื้นที่หลักที่จะลงไปทำการเก็บข้อมูล คือชุมชนอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการศึกษาทางวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าไม้ตัดที่สามารถเล่นได้เพียงแค่กษัตริย์เจ้าขุนมูลนายขุนนางและพระในสมัยอดีต แต่พอเข้ามาสู่ยุคปัจจุบันเมื่อเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองโลกเข้าสู่ช่วงกระแสโลกาภิวัตน์จึงทำให้พรมแดนระหว่างมนุษย์นั้นกว้างขึ้นสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองสังคมไทยได้รับผลกระทบจากเปลี่ยนแปลงพอสมควรคือประชาชนเริ่มได้รับเสรีภาพและมีสิทธิต่างๆตลอดจนความเสมอภาคภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและได้รับสิทธิในการปกครองตนเองในขณะที่บรรดาเจ้าขุนมูลนายขุนนางซึ่งมีอำนาจภายใต้ระบอบการปกครองดั้งเดิมได้สูญเสียอำนาจและสิทธิประโยชน์ต่างๆที่เคยมีมาก่อนโดยที่คณะราษฎรได้เข้าไปมีบทบาทแทนบรรดาเจ้าชายและขุนนางในระบบเก่าเหล่านั้นเมืองขยายตัวอย่างรวดเร็วความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการขยายตัวในมิติสังคมและวัฒนธรรมทำให้สามารถทุกชนชั้นในสังคมสามารถเล่นไม้ตัดไทยได้และโลกาภิวัตน์ได้เข้ามากระตุ้นให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมไปทั่วโลกได้ในปริมาณที่มากขึ้นอย่างรวดเร็วและเสรีกว่าในอดีตอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีความสำคัญในการแพร่กระจายและผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมที่มีรูปแบบเหมือนกันมากขึ้น

คำสำคัญ: ไม้ตัดไทย ชนชั้นทางสังคม การเล่น พลวัต

Abstract

Research on The dynamics of the class from the past to the present through playing the Thai dwarfed trees. The researcher has set two objectives Is to study the history of the game from the past to the present and to study the class dynamics that affect the changes in the Thai dwarf game. In this

¹ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตร ภาควิชาสังคมวิทยาเพื่อการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ที่ปรึกษา

research study have used Qualitative Research. The researcher has studied in the field of Sociological dimension Anthropology and Historical to be a research that brings about the connections in the process of changing the class system in Thai society from the past (Ayutthaya period) to the present (Rattanakosin period) through playing the Thai dwarfed trees. Have used data collection methods Is Review of relevant works and research papers field trips in which this study is the main area to be collected data Is port District Community Ayutthaya province By using non-participation observation methods and in-depth interviews.

From the study of this research, the researcher can say that the dwarf that can only be played by the Indian Khun Thoi and the monk in modern times. But when entering the present era, when the change of rule of the world enters the globalization, thus widening the border between human beings, Thai society has changed greatly after the change of government, Thai society was moderately affected by the change, ie the people began to gain freedom and various rights and equality under the provisions of the constitution and were granted the right to self-government, while the nobles who had powers under the traditional regime had lost their powers and privileges that they had before where the People's Party took the role of the lords and nobles in those old systems, the city expanded rapidly, the advancement of technology, the expansion in the social and cultural dimensions, enabling all classes of society to play the Thai dwarf and globalization. Has stimulated a rapidly increasing volume of cultural flow across the world and globalization has fueled a greater, faster and more liberal flow of cultural cultures across the world than in the past. More same

Keywords: Thai dwarfed trees, Social class, playing, dynamics.

บทนำ

ในอดีตของสังคมไทย เป็นสังคมที่มีความแตกต่างทางด้านชนชั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และเห็นความแตกต่างระหว่างชนชั้นได้ชัดเจน ระบบการปกครองในสมัยอดีตจนถึงสมัยอยุธยาถูกปกครองด้วยระบบราชาธิปไตยหรือสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีกษัตริย์เป็นตั้งสมมุติเทพ (วราจคณา นิพัทธ์สุขกิจ, 2560) มีการแบ่งแยกชนชั้นอย่างเด็ดขาดระหว่างกษัตริย์กับราษฎรไพร่ ในด้านของอิทธิพลศักดินาและชนชั้นทางสังคมนั้นยังเป็นตัวกำหนดความสูงต่ำของคุณค่าความเป็นมนุษย์ในชนชั้นต่างๆ ซึ่งแต่ละชนชั้นจะมีสิทธิและเสรีภาพที่ต่างกันไปลักษณะการแบ่งชนชั้นในสังคมอยุธยามีลักษณะไม่ตายตัวบุคคลอาจจะเลื่อนตำแหน่งฐานะทางสังคมของตนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ และคุณประโยชน์ที่มีต่อประเทศชาติ สำหรับบรรณานักบวชหรือพระสงฆ์แล้วนั้น จะได้รับการงดเว้นการเกณฑ์แรงงานตามระบบไพร่ ดังนั้นศักดินาและสถานะของพระสงฆ์จึงอยู่นอกเหนือระบบดังกล่าวเพราะพระสงฆ์ไม่ได้จัดให้อยู่ในฐานะใด ซึ่งเป็นบุคคลที่มีหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกชนชั้นถึงแม้ว่าจะมีฐานะทางสังคมที่ต่างกันแต่ความเชื่อและศรัทธาคือศาสนาพุทธเหมือนกัน พระสงฆ์ยังได้รับความเคารพนับถือจากบุคคลทุกชนชั้น ศาสนาไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง หากมองย้อนไปในประวัติศาสตร์มนุษยชาติแล้วความวุ่นวายและสงคราม มีต้นตอมาจากการที่คนส่วนหนึ่งยกเอาศาสนามาเป็นฉากบังหน้าเพื่อหาผลประโยชน์ซึ่งรวมไปถึงการหาผลประโยชน์ทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ ศาสนาจึงควรแยกจากการเมือง ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของศาสนาที่มีต่อสังคมอยุธยาจะให้ความรู้ด้านวิชาการและจริยธรรมแก่ทุกชนชั้น โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางเป็นที่พึ่งต่อศาสนิกชน คอยให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ

ชักชวนประชาชนให้ร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมจัดว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสงเคราะห์ ช่วยเหลือประชาชนทางด้านจิตใจและมีบทบาทต่อการรวมตัวของสังคม (ศานติ ภักดีคำและนวรรตน์ ภักดีคำ, 2561) นอกจากนี้ในสังคมอยุธยา ยังได้ติดต่อกับชุมชนภายนอก เช่น เชื่อมสัมพันธ์ไมตรีทางการค้า ให้ความร่วมมือในการทำสงครามรวมถึงมีชาวต่างชาติเข้ามารับราชการในราชสำนักทำให้สังคมไทยสมัยอยุธยาได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมประเพณีจากเขมร อินเดีย มอญ จีน ญี่ปุ่น เปอร์เซีย อาหรับ และ ยุโรป เช่นการกำหนดชนชั้นของคนในสังคม กฎหมาย ประเพณี พระราชพิธีและธรรมเนียมในราชสำนักและวิถีชีวิตต่างๆ ของแต่ละชนชั้น

ในสังคมทุกสังคม มักจะมีความเหลื่อมล้ำของสมาชิกสังคมนั้นๆเสมอ เนื่องจากตำแหน่งของสมาชิกภายในโครงสร้างของสังคม มีความแตกต่าง ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในเรื่องอำนาจ เอกสิทธิ์ และเกียรติภูมิ จึงมีการแบ่งระดับของคนในสังคมออกเป็นกลุ่ม ที่มีความแตกต่างในแง่ของลำดับชั้นสูงต่ำ คือ บางกลุ่มอยู่ในระดับต่ำ บางกลุ่มอยู่ในระดับสูง สิ่งนั้นเรียกว่า “ช่วงชั้นทางสังคม (Social Clas)” ในอดีตชนชั้นเป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลว่ามีสิทธิที่จะเข้าถึงเรื่องใดได้บ้าง เช่น ระบบการศึกษา การแต่งกาย และอาชีพ ผู้คนในสมัยอดีตหากอยู่ในชนชั้นทาสแล้วจะไม่มีสิทธิที่จะเข้าถึงสิทธิต่างๆในสังคมได้ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า สังคมอยุธยามีทาสเพื่อใช้งานสำหรับเหล่าเจ้าขุนมูลนาย ส่วนชนชั้นสูงในสังคมอยุธยามีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับชนชั้นทาส (มร. เดอะ ลาลูแบร์, 2552, น. 238) แม้กระทั่งการพักผ่อนหรือวิถีชีวิตยามว่างของแต่ละชนชั้นนั้นก็มีความแตกต่างกันและในชนชั้นสูงหรือชนชั้นเจ้าขุนมูลนายแล้ว วิถีชีวิตยามว่างของกลุ่มคนในชนชั้นนี้ สิ่งที่เป็นที่นิยมที่สุดก็คือ “การเล่นไม้ดัด” จุดประสงค์ในการเล่นไม้ดัดก็คือ เลี้ยงไว้ดูเล่น เพื่อความสวยงาม และเหล่าชนชั้นสูงในสมัยอยุธยานั้นยังมีการนำไม้ดัดไทยมาประกวดกันอีกด้วย เวลาที่จะเล่นไม้ดัดกันจะเล่นในช่วงเวลาที่ทำการกิจชีวิตประจำวันเสร็จซึ่งมักจะตกกับเวลา 3 โมงถึง 4 โมงเย็น (เทศบาลตำบลท่าเรือ อำเภอท่าเรือจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2561) สำหรับชนชั้นทาสในสมัยอยุธยานั้นจะไม่มีสิทธิที่จะได้เล่นไม้ดัด เพราะนอกจากชนชั้นที่บ่งบอกฐานะทางสังคมแล้วไม้ดัด ยังเปรียบเสมือนหนึ่งในสัญลักษณ์หรือทุนสัญลักษณ์ (symbolic capital) ของชนชั้นสูงในสมัยอยุธยาที่บ่งบอกฐานะ ลำดับชนชั้นทางสังคมเช่นกัน นอกจากการเล่นไม้ดัดแล้วการละเล่นอื่นๆที่บ่งบอกถึงลำดับชนชั้นสูงก็คือ “การเล่นว้าว” จากบันทึกของฟรังซัวส์ อังรี ทรูแบง ชาวฝรั่งเศส (2530 : 73) ที่เข้ามาเป็นนักสอนศาสนาในสมัยกรุงศรีอยุธยา กล่าวว่า การเล่นว้าวนิยมเล่นกันมากในหมู่เจ้านายชั้นสูงเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริเวณราชธานีสมัยนั้นคับแคบ บ้านเรือนมีมากแต่อาณาเขตพระราชวังกว้างขวาง ประกอบกับสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีพระเจ้าอู่ทองได้ทรงตรากฎหมายเขี่ยบอลขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 1901 ห้ามประชาชนเล่นว้าวข้ามกำแพงพระราชวัง ประชาชนทั่วไปจึงไม่มีใครกล้าเล่นอีกประการสำคัญสมัยโบราณนั้นกระดาศที่ใช้สำหรับปิดท้าวว้าวต้องสั่งมาจากต่างประเทศ ราคาแพงเพราะไม่ได้ผลิตเอง ชาวบ้านคงไม่สามารถซื้อหากกระดาศมาใช้ปิดท้าวว้าวได้ ส่วนกระดาศข่อยหรือสมุดไทยนั้นมีความหนาเกินไปที่จะใช้ปิดท้าวว้าวได้ ดังนั้นนอกจากชนชั้นสูงแล้วชนชั้นที่สามารถเล่นไม้ดัดได้นั้น ก็คือ พระสงฆ์ เพราะพระสงฆ์เป็นชนชั้นที่ทำหน้าที่เชื่อมความสัมพันธ์ของคนในสังคม ดังนั้นศักดินาหรือฐานะของพระสงฆ์จึงอยู่นอกเหนือระบบดังกล่าวและวัดในสมัยอยุธยาที่ยังคงตั้งอยู่ถึงปัจจุบัน ส่วนชนชั้นไพร่หรือทาส กิจกรรรมยามว่างมักนิยมเล่นกันในงานประเพณีต่างๆ เช่น งานฉลองผ้าป่า งานฉลองกฐิน งานลอยกระทง และงานวันตรุษสงกรานต์ เป็นต้น ในวันตรุษสงกรานต์มีการเล่นพื้นเมือง เช่น สะบ้า มอญซ่อนผ้า ไม้ตั้ง และชักเย่อ

หลังจากช่วงเสียดวงศรียุทธศาสตร์ครั้งที่ 2 ความสูญเสียจากการทำศึกสงครามนอกจากจะสูญเสียผู้คนในบ้านเมืองแล้ว ที่อยู่อาศัย วัตถุอาaram ก็ได้รับความเสียหายไม่แพ้กัน ผู้คนต้องเริ่มต้นชีวิตใหม่กันใหม่ทั้งหมด สิ่งที่ต้องให้ความสนใจจำเป็นอย่างมากที่สุดคือการมีชีวิตรอดและเริ่มต้นการดำเนินชีวิตใหม่ ไม่ได้ตัดทิ้งหายไปกับช่วงสงครามในเวลาหนึ่งของสังคมไทย เมื่อเริ่มยุคสมัยรัตนโกสินทร์ความสงบเริ่มกลับเข้ามาในสังคมอีกครั้งหนึ่ง ไม่ได้ตัดกลับเข้ามาในต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การปลูกเลี้ยงไม้ตัดก็ได้รับความนิยมอีก และยังคงอยู่ในหมู่เจ้าขุนมูลนายเช่นเดิม พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1) ทรงโปรดเกล้าให้ปลูกไม้ตัดไว้ในพระบรมมหาราชวัง บริเวณพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยซึ่งยังคงมีให้เห็นจนถึงปัจจุบัน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) และในรัชการต่อมา การปลูกเลี้ยงไม้ตัดเริ่มเป็นที่นิยมแพร่หลายมากขึ้นเรื่อยๆ และนิยมปลูกเลี้ยงลงในกระถางลายคราม ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ (รัชกาลที่ 4) หลวงมณฑลรัตน (ช่วง ไกรฤกษ์) ได้แต่งหนังสือตำราไม้ตัดไว้เป็นท่านแรก โดยได้ตำราต้นไม้ตัดมาจากพระดั่ง ซึ่งเคยเป็นข้าฯ รับใช้เรื่องไม้ตัดของรัชกาลที่ 2 ซึ่งหลวงมณฑลรัตนได้แต่งตำราไม้ตัดเป็นโคลง เพื่อจะได้เป็นตำราที่คงอยู่ถาวร เป็นลายลักษณ์อักษร และได้ใช้เป็นแม่บทตำราไม้ตัดไทยมาจนถึงทุกวันนี้

ปัจจุบันหลังจากการเปลี่ยนระบบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นประชาธิปไตยใน พ.ศ.2475 ไม้ตัดไม่ได้เป็นทุนสัญลักษณ์ของชนชั้นสูงในสังคมไทยอีกแล้ว เนื่องจากการยกเลิกระบบศักดินาและการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ผู้คนในสังคมเกิดความเท่าเทียมในวงกว้างมากขึ้นประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงระบบสวัสดิการต่างๆของรัฐ และไม้ตัดไม่ได้เป็นที่นิยมอีกในสังคมวงกว้างในเชิงสัญลักษณ์ของชนชั้นสูง แต่เปลี่ยนผันไปในทางธุรกิจที่ผู้คนทุกชนชั้นสามารถเข้าถึงได้ ในปัจจุบันสังเกตได้ว่า หากกล่าวถึงไม้ตัดไทย ผู้คนในสังคมปัจจุบันจะรู้จักกันน้อยมากส่วนใหญ่มักรู้จักกันเป็นเฉพาะกลุ่มหรือชมรมจากผู้ที่มีสนใจในด้านนี้ โดยผู้ที่สนใจสามารถเข้าไปศึกษาได้ที่แหล่งเรียนรู้หรือวัดที่มีการเล่นไม้ตัด

ผู้วิจัยได้เห็นว่าการพัฒนาทางชนชั้นหรือการเปลี่ยนแปลงทางชนชั้นนั้นผู้ที่อยู่ในชนชั้นสูงสุดของสังคมมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการปกครอง เมื่อได้เปลี่ยนผ่านจากรูปแบบหนึ่งไปยังอีกรูปแบบหนึ่ง ย่อมมีผลลัพธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงที่ตามมาเช่นกัน เช่น สถานะภาพทางสังคมของมนุษย์จากสมัยอดีตผู้คนทั่วไปมีสถานะเป็นทาสหรือไพร่ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองเป็นประชาธิปไตยแล้ว สถานะภาพจึงเปลี่ยนเป็น ประชาชน อีกตัวอย่างหนึ่งคือการเล่นไม้ตัดในสมัยอดีตเป็นกิจกรรมยามว่างของชนชั้นสูงเท่านั้น แต่เมื่อเปลี่ยนการปกครองการเล่นไม้ตัดจึงไม่ใช่สัญลักษณ์ทางชนชั้นอีกต่อไป แต่เปลี่ยนเป็นการเล่นที่ผู้สนใจทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงได้ ทั้งนี้ไม้ตัดจึงเป็นเหมือนเครื่องสะท้อนถึงอำนาจ การปกครอง สังคม จากอดีตสู่ปัจจุบันในอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้ศึกษาลงลึกไปแล้วไม้ตัดได้มีการเปลี่ยนแปลง สถานะภาพและความสำคัญอยู่เสมอตามระบบการปกครอง และยังสะท้อนให้เห็นถึงคำถามต่อสังคมว่า เพราะเหตุใดชนชั้นสูงสุดหรือชนชั้นปกครองจึงเป็นตัวแปรหลักต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงสถาบันต่างๆทางสังคมเท่านั้น แต่ชนชั้นล่างตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือกำหนดทิศทางต่อสังคมได้ยกเว้นแต่จะต้องพยายามเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อไปถึงจุดที่สามารถอยู่รอดต่อสังคมได้และมีบทบาทหน้าที่ที่ได้รับอนุญาตให้มีสิทธิที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้เท่านั้นถึงแม้ว่าการเล่นไม้ตัดจะเปลี่ยนจากการเล่นของชนชั้นสูงเป็นการเล่นที่ผู้คนเข้าถึงได้ทุกชนชั้น แต่สิ่งหนึ่งที่สะท้อนออกมาจากไม้ตัดว่าไม่เคยเปลี่ยนแปลงต่อสังคมมนุษย์เลย ก็คือความคิดในการตัดสินใจต่อการเป็นส่วนร่วมของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากทุกชนชั้นโดยเฉพาะชนชั้นล่าง ว่าเพราะเหตุใดจึงไม่สามารถมีส่วนร่วมได้ ทั้งๆที่เป็นมนุษย์เหมือนกันแต่สิ่งใดกันแน่ที่กำหนดความเป็นมนุษย์ของทุกคน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างมากและต้องการหาคำตอบจากที่มาและความสำคัญข้างต้นที่ได้กล่าวไป ณ ที่นี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการเล่นไม้ดัดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาความเป็นพลวัตทางชนชั้น ที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของการเล่นไม้ดัดไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ในสังคมสมัยอดีตจนถึงยุคของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันผ่านการเล่นไม้ดัดไทย ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตพื้นที่หลักในการศึกษา คือ ชุมชนอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามในเขตพื้นที่การศึกษาที่ผู้วิจัยกำหนดได้จากการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ในสังคมสมัยอดีตจนถึงยุคของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันผ่านการเล่นไม้ดัดไทย โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาไว้ ดังนี้ โดยเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมในด้านต่างๆและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลวัตทางชนชั้นของสังคมไทยผ่านไม้ดัดไทย โดยศึกษาตั้งแต่อดีตในสมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบันในสมัยของกรุงรัตนโกสินทร์ อาทิ หนังสือ บทความ วารสาร ข้อมูลในอินเทอร์เน็ต และ ศึกษาจากสิ่งที่เกี่ยวข้องกับไม้ดัดไทย เป็นภูมิปัญญาที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงทางชนชั้นของสังคมไทยตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาในมิติด้านสังคมวิทยา ด้านมานุษยวิทยาและด้านประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นงานวิจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงการเชื่อมโยงในเรื่องของกระบวนการเปลี่ยนแปลงของระบบชนชั้นในสังคมไทยจากอดีต (สมัยกรุงศรีอยุธยา) สู่ปัจจุบัน (สมัยรัตนโกสินทร์) ผ่านกระบวนการเล่นไม้ดัดไทยโดยงานชิ้นนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลทั้งการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการของจากรูวรรณ ข้าเพชร (2550) โดยเริ่มจากการทบทวนเอกสารต่างๆ โดยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเอกสารขั้นต้นคือเอกสารที่เป็นข้อมูลหลักฐานต้นฉบับเดิมที่ผู้วิจัยต้องนำไปตีความเอง อาทิ จดหมายเหตุ พงศาวดาร บันทึกอัตชีวประวัติ เป็นต้นและส่วนที่สองคือเอกสารชั้นรอง คือข้อมูลที่ไม่ได้มาโดยตรงจากเหตุการณ์หนึ่งแต่ได้มาจากแหล่งอื่น มีผู้รวบรวมไว้แล้วนำมาวิเคราะห์ อาทิ หนังสือ บทความวารสาร บทความวิชาการ รายงานการวิจัย ปรินทิพสาร หนังสือ ข้อมูลทางสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลเหล่านี้มาเพื่อให้เห็นถึงประเด็นต่างๆที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาและได้ทำการวิเคราะห์แตกประเด็นต่างๆพร้อมทั้งทำการสรุปแนวความคิดทางทฤษฎีและกำหนดประเด็นปัญหา สาเหตุหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องคล้ายคลึงกันหรือเกี่ยวข้องกับพื้นฐานเพื่อนำไปวางแผนทางการวิจัย (Research Design) เพื่อนำไปสู่การลงภาคสนาม

การลงภาคสนามในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่หลักที่จะศึกษาและเก็บข้อมูล คือ ชุมชนอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ทั้งสองกลุ่มคือ กลุ่มแรกผู้เชี่ยวชาญเรื่องของไม้ดัดไทยคือ พระครูวิมลภิกขิตติสาร เจ้าคณะเขตคลองเตยและเจ้าอาวาสวัดคลองเตยในจังหวัดกรุงเทพมหานครและกลุ่มที่สองคือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเล่นไม้ดัดไทยที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับไม้ดัดและเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเริ่มจากการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยรวบรวมสิ่งที่ได้เห็นหรือได้ยินด้วยตัวเองโดยไม่มีปฏิสัมพันธ์และไม่มีการโต้ตอบกับคนที่เฝ้าสังเกตวิธีการสังเกตลักษณะที่ไม่มีส่วนร่วมนี้มีความเหมาะสมกับเรื่องที่ต้อง

ทำการศึกษาบางเรื่องที่ไม่อาจเข้าไปพัวพันโดยตรงเพราะจะไปกระทบกับข้อมูลหรือไปเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ที่ถูกเฝ้าสังเกตและบางครั้งด้วยเหตุผลทางจริยธรรมที่สามารถเข้าไปสังเกตเพียงภายนอกแบบไม่มีส่วนร่วมได้เท่านั้น (จารุวรรณ ข้าเพชร, 2551 ,หน้า 80) และการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยอาศัยการสัมภาษณ์จากบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับความเป็นพลวัตทางชนชั้นจากอดีตสู่ปัจจุบันผ่านการเล่นไม้ดัดไทยซึ่งผู้วิจัยได้ทำการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ อาทิ สมุดจด เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และอุปกรณ์อื่นๆเท่าที่จำเป็นในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ และหลังจากที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้ครบทั้งหมดผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลและทำการอภิปรายพร้อมสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัย

ความเป็นมาของไม้ดัดไทยในอดีต

ไม้ดัดไทยเป็นไม้ประดับที่นิยมกันทั่วทั้งเอเชียโดยเฉพาะในประเทศไทยนั้นนิยมกันมาแต่สมัยโบราณ โดยได้รับอิทธิพลมาจากจีนและญี่ปุ่นการทำไม้ดัด ถือเป็นศิลปะการเล่นต้นไม้ชั้นสูงนิยมกันตั้งแต่ชั้นพระบรมวงศานุวงศ์หรือชนชั้นสูงนับเป็นประติมากรรมธรรมชาติของไทยอย่างหนึ่ง ไม้ดัดไทยมีทั้งหมด 9 ชนิดด้วยกัน คือ ไม้เขน ไม้ฉาก ไม้ปากค่อม ไม้ญี่ปุ่น ไม้ดลก ไม้เอนชาย ไม้หกเหลี่ยม ไม้ก้ามจระเข้และไม้กระบวน

ไม้ดัดไทยเริ่มมีการเล่นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาในรัชกาลสมเด็จพระเอกาทศรถมาจนถึงรัชกาลพระเจ้าปราสาททอง โดยไม้ดัดไทยได้มีการเล่นกันในสังคมของชนชั้นสูงตั้งแต่กษัตริย์ ขุนนาง เจ้าขุนมูลนาย รวมไปถึงพระที่ไม่ได้จัดอยู่ในชนชั้นวรรณะใดได้รับวัฒนธรรมมาจากประเทศจีนและได้เล่นไม้ดัดเป็นกวีจิตยามว่างของชนชั้นสูงในสมัยนั้น ชนชั้นล่างที่อยู่นอกวังไม่มีสิทธิเล่นไม้ดัดไทย จนมาถึงการเสียกรุงครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2310 ผู้คนต่างหนีภัยสงครามทำให้การเลี้ยงไม้ดัดหยุดชะงักไปเพราะในเวลานั้นบ้านเมืองและการมีชีวิตรอดคือสิ่งที่สำคัญที่สุด กิจกรรมยามว่าง งานรื่นเริง วิถีชีวิตประจำวัน จึงหยุดชะงักไปเช่นกันหลังจากนั้นเมื่อบ้านเมืองเริ่มสงบลง ผู้คนเริ่มกลับมาดำเนินชีวิตประจำวันกันปกติได้ระยะหนึ่ง แล้วไม้ดัดจึงกลับมานิยมกันอีกครั้งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ปลูกไม้ดัดไว้ในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งก็ยังมิให้เห็นอยู่ถึงปัจจุบันนี้หลักฐานเอกสารการเลี้ยงไม้ดัดเท่าที่พบ ปรากฏในกลอนเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนแผนย่องขึ้นเรือนขุนช้างเพื่อเข้าหานางวันทอง ความว่า “กระถางแก้วเกิดพิกลแกม ยี่สุนแซมมะสังดูไสว สมอรัตติตทรงสมละไม ตะขบข่อยตั้งไว้จางหะกัน “ ตำราไม้ดัดมีขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 เขียนโดยหลวงมาคลรัตน์ (ช่วง ไกรฤกษ์)

พระครูราชสิทธิสุนทร (2563) ได้กล่าวไว้ว่า การเล่นไม้ดัดไทย หรือไม้ดัดตามตำราของไทยนั้นมีการเล่นมานานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาโดยมีหลักฐานประมาณในรัชสมัยแผ่นดินสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 (ระหว่าง จ.ศ. 840 - 890) ว่าไม้ดัดเป็นเครื่องประดับที่มีความสวยงาม เป็นศิลปะและวัฒนธรรมในสมัยนั้น จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 1 ได้มีหลักฐานปรากฏแน่นอนว่ามีการโปรดเกล้าให้ปลูกไว้ในพระบรมมหาราชวังจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 นิยมเล่นกันตามบ้านขุนนาง ข้าราชการ หรือตามวัดวาอาราม มักนิยมปลูกไว้ในกระถางลายครามประดับตามบ้านเรือน ทำกันเรื่อยมาโดยยังไม่มีรูปแบบที่ตายตัว เพียงเห็นว่าสวยงามก็นำไปใส่กระถางแล้วตั้งประดับ นานวันเข้าจึงมีการคิดรูปแบบตำรับตำราขึ้น มีผู้คนเริ่มสนใจไม้ดัดกันอย่างแพร่หลาย จึงได้ทำโครงไม้ดัดไว้เป็นตำรา จนถึงรัชกาลที่ 7 หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตย เมื่อตัวกฎหมายเปลี่ยน เทคโนโลยีกำลังเริ่มเข้ามา วิถีชีวิตของผู้คนและโครงสร้างทางสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลง ในที่สุดไม้ดัดเริ่มหายไปและไม่เป็นที่นิยมเหมือนในอดีต ชนชั้นสูงไม่ใช่ชนกลุ่มเดียวที่สามารถเล่นไม้ดัดไทยและไม้ดัดได้กลับมาปรากฏอีกครั้งในปัจจุบัน

อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา : การกลับมาอีกครั้งของไม้ตัดจากการเล่นเป็นกิจกรรมยามว่างสู่ธุรกิจชุมชน

ไม้ตัดไทยกลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้งในอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลังจากที่ไม้ตัดไทยได้หายไปจากสังคมในช่วงหนึ่ง ผู้บุกเบิกและนำไม้ตัดกลับมาอีกครั้งคือ นายอุไร ละมั่งทอง ผู้มีความสนใจในเรื่องไม้ตัด เมื่อประมาณ 40 ปีก่อน (พ.ศ.2507) เป็นยุคสมัยที่เทคโนโลยีกำลังเริ่มเข้ามา วิถีชีวิตของผู้คนยังไม่มีเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันทั้งหมด จึงเป็นช่วงที่มนุษย์ยังคงดำรงชีวิตแบบไม่มีเทคโนโลยีเป็นศูนย์กลาง เมื่อการบุกเบิกไม้ตัดได้เริ่มขึ้น ชาวบ้านที่สนใจในความแปลกใหม่ของไม้ตัดไทยในเวลานั้น จึงเกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มชมรมกัน สถานที่ที่ชาวบ้านใช้เป็นแหล่งรวมตัวนัดพบสังสรรค์ก็คือบ้านของ นายอุไร ละมั่งทอง บางครั้งก็เล่นไม้ตัดกันในวัดไม้รวก อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นวัดที่เป็นศูนย์รวมชุมชนในช่วงเวลานั้นจะมีการละเล่นประเพณีประจำท้องถิ่นอยู่ในวัดแห่งนี้ รวมถึงการประกวดไม้ตัด หรือนำไม้ตัดออกมาแสดงให้ชมกัน เมื่อผู้คนในพื้นที่เริ่มสนใจมากขึ้น แทบจะทุกบ้านและทุกวัดในเวลานั้นจะต้องมีไม้ตัดกัน จากกิจกรรมยามว่างที่ผู้คนจะเล่นกันในเวลาที่ว่างจากการทำงาน ก็กลายเป็นธุรกิจชุมชนเมื่อไปอำเภอท่าเรือ จะพบว่าไม้ตัด จะมีอยู่แทบทุกที่เช่น วัด โรงเรียน สถานที่ราชการ ปัจจุบันนายอุไร ละมั่งทอง ได้เสียชีวิตลงแต่การบุกเบิกไม้ตัดในอำเภอท่าเรื่อนั้นยังคงอยู่ภายในพื้นที่จนถึงทุกวันนี้ เมื่อเวลาเปลี่ยนไม้ตัดไทยก็ได้เปลี่ยนกลายเป็นไม้พาดิชย์เช่นกัน ผู้คนในพื้นที่บางส่วนทำเป็นธุรกิจที่ส่งออกภายในประเทศและต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นไม้ที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างมาก ราคาต่อต้นมีตั้งแต่หลักพันถึงแสนบาท

พลวัตการเล่นไม้ตัดไทยกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีด้วยกัน 2 ระดับ คือ

1. ระดับกลุ่มคนย่อยๆเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มคนบางกลุ่ม ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกลุ่มอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงปทัสถานและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมได้
2. ระดับสถาบันหรือระดับองค์การการเปลี่ยนแปลงระดับนี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว สถาบันทางเศรษฐกิจหรือสถาบันการเมืองและการปกครอง เป็นต้น และการเปลี่ยนแปลงในระดับนี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคมได้เช่นเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมิใช่เป็นการเปลี่ยนด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงของทุกๆ ด้านโดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและการเมืองการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจก็เป็นการเปลี่ยนแปลงในการผลิตการแจกจ่ายในบรรดาสมาชิกของสังคมเหล่านี้ซึ่งเราอาจจะมองเห็นได้ในรูปของวัฏธรรมส่วนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนั้นเป็นไปในระบบของการครอบครองอำนาจและการใช้อำนาจของสมาชิกสังคมนั้นซึ่งค่อนข้างนามธรรม แต่ก็อาจมองเห็นได้ในรูปของแบบอย่างหรือระบบของการมีอำนาจเช่น การปกครองในระบอบประชาธิปไตย สังคมนิยมหรือเผด็จการ เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเนื่ององกันไปเป็นลูกโซ่และผลสรุปก็คือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในเมื่อเราถือว่าสังคมก็คือพฤติกรรมของคนในสังคมนั้นได้ปฏิบัติต่อการเปลี่ยนแปลงจากเวลาหนึ่งถึงอีกเวลาหนึ่งซึ่งเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ไม่มีการควบคุมเร่งรัดและมีได้มีเป้าหมายแต่อย่างใดเรียกว่า “วิวัฒนาการ” การวิวัฒนาการทางสังคมจึงอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการหรือไม่ต้องการก็ได้แต่การเปลี่ยนแปลงที่สังคมของเรากำลังต้องการก็คือการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า “การพัฒนา” (Development) ทั้งนี้ก็เพราะว่าการพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ได้กำหนดทิศทางและจุดมุ่งหมายรวมทั้งการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงไว้ตามระยะเวลาที่สามารถกำหนดได้ด้วย

เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นส่งผลต่อการเล่นไม้ตัดเช่นกัน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ไม่มีชนชั้น ไม่มีวรรณะ ทุกคนเท่าเทียมกันหมด ผู้คนทุกเหล่าก็สามารถเล่นไม้ตัดไทยได้

บทวิเคราะห์เชิงทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสัญญาะ

สัญญาวิทยาเป็นทฤษฎีที่นำมาอธิบายการสื่อสารของมนุษย์ว่า การสื่อสารคือจุดกำเนิดของความหมาย ซึ่งการศึกษาแนวนี้จะไม่สนใจความล้มเหลวของการสื่อสาร และไม่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพและความถูกต้อง แต่เป็นแนวทางการศึกษาเชิงสังคมหรือความแตกต่างของวัฒนธรรมระหว่างผู้ให้และผู้รับสาร ตลอดจนความหลากหลายของความหมายภายในระบบภาษา วัฒนธรรม และความความเป็นจริงที่ไม่สามารถแสดงผลเป็นลูกศรหรือเป็นเส้นตรงของกระแสการไหลของข่าวสาร

Barthes เห็นว่าสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราในสังคมนั้นล้วนเป็นสัญญาะมีระบบวัฒนธรรมเป็นรหัสหรือกฎเกณฑ์ในการสร้างความหมายของสัญญาะ แต่ด้วยความเคยชินหรือการอำพรางของวัฒนธรรมเราจึงมองข้ามหรือมองไม่เห็นความหมายในระดับที่สรรพสิ่งต่าง ๆ มีฐานะเป็นสัญญาะหรือถูกทำให้กลายเป็นสัญญาะและมีบทบาทหน้าที่ในเชิงสัญญาะ (sign-function) ไปมองเห็นความหมายของสรรพสิ่งนั้นเป็นเรื่องของธรรมชาติ ธรรมดาหรือเป็นเพียงสิ่งของเพื่อการใช้สอยเท่านั้น Barthes เรียกกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงลดทอนปกปิดอำพรางบิดเบือนฐานะการเป็นสัญญาะของสรรพสิ่งในสังคมให้กลายเป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นสิ่งปกติธรรมดาหรือเป็นสิ่งที่มิบทบาทหน้าที่ในเชิงใช้สอยแคบ ๆ ในสังคมว่า “กระบวนการสร้างมายาคติ” และเรียกสิ่งที่เป็นผลลัพธ์หรือผลผลิตของกระบวนการนี้ว่า “มายาคติ” (myth / alib / doxa) หรือความคิดความเชื่อที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับโดยไม่ตั้งคำถามและเป็นความคิดความเชื่อที่สอดคล้องกับระบบอำนาจที่ดำรงอยู่ในสังคมในขณะนั้น (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545) ในระดับของภาษาคความหมายจะเกิดขึ้นจากการมีองค์ประกอบครบ 3 ส่วนคือ รูปสัญญาะ ความหมายสัญญาะ และสัญญาะ

เมื่อพิจารณาการเล่นไม้ดัดไทย ผ่านองค์ประกอบของ รูปสัญญาะ ความหมายสัญญาะ และสัญญาะ จึงวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. รูปสัญญาะของไม้ดัดไทย ในอดีตไม้ดัดไทยเป็นกิจกรรมยามว่างของคนชนชั้นสูงผู้ที่มีชนชั้นทาสหรือไพร่นั้นจะไม่มีสิทธิเล่น ในสมัยอดีตผู้คนจะปลูกและเลี้ยงไว้เพื่อความเพลิดเพลิน ในบางครั้งจะมีการจัดกิจกรรมประกวดไม้ดัดกันด้วย
2. ความหมายสัญญาะไม้ดัดไทย เป็นไม้ที่บ่งบอกถึงฐานะทางสังคมของบ้านหลังนั้น คนบางกลุ่มมีความเชื่อว่าเป็นไม้ที่เสริมบารมีให้กับผู้ครอบครอง หรือบ่งบอกได้ว่าคนๆ นั้นต้องมีเวลาว่างที่จะเล่นไม้ดัดจริงๆ ผู้คนในอดีตที่จะมีเวลาว่างมาเล่นได้จึงมีเพียงเหล่าชนชั้นสูง และพระเท่านั้น
3. สัญญาะไม้ดัดไทยเป็นผลรวมของรูปและความหมายในระดับของมายาคติ มีลักษณะการทำงาน 3 มิติเช่นกัน โดยที่สัญญาะในระดับของภาษาได้กลายเป็นรูปสัญญาะของมายาคติซึ่งหมายถึง สามารถสื่อความหมายได้เลย ไม่จำเป็นต้องอาศัยการรวมตัวกันของรูปสัญญาะกับความหมายสัญญาะอย่างในระดับของภาษาอย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีกฎข้อบังคับ แต่ความหมายของสัญญาะก็ไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่หรือมีความหมายอยู่เพียงระดับเดียว แต่มีการสลับไหลของความหมายไปตามบริบทต่างๆ ด้วยจึงทำให้สัญญาะหนึ่ง ๆ อาจมีความหมายได้หลายระดับหลายแง่มุมและเมื่อวิเคราะห์ในระดับที่ลึกลงไปก็จะพบ “มายาคติ” ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายหรือปลูกฝังอุดมการณ์บางอย่างโดยทำให้ดูเป็นธรรมชาติอย่างเนียน

ด้วยเหตุนี้ทำให้คนในสังคมไม่ทันสังเกตว่ามันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรมและไม่มีที่ตั้งคำถามหรือข้อสงสัยถึงที่มาที่ไปของมันซึ่งแนวคิดสัญญาะวิทยานี้เองที่ได้นำเราไปสู่ประเด็นของการสร้างความหมาย (signification) หรือการทำหน้าที่เป็นตัวแทน (representation) โลกของความจริงอันเป็นประเด็นความสนใจหลักอย่างหนึ่งในยุคหลังสมัยใหม่นี้ วิจัยหลักในการศึกษานี้คือ การเกิดขึ้นและการดำรงอยู่ของชนชั้นในสังคมที่สะท้อนผ่านสัญญาะจากการเล่นไม้ดัดไทย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเมืองการปกครองตามกระแสโลกาภิวัตน์

สรุปและอภิปรายผล

จากไม้ดัดที่สามารถเล่นได้เพียงชนชั้นสูงแต่ในปัจจุบันเมื่อเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง โลกเข้าสู่ช่วงกระแสโลกาภิวัตน์ จึงทำให้พรมแดนระหว่างมนุษย์นั้นกว้างขึ้น สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง สังคมไทยได้รับผลกระทบจากเปลี่ยนแปลงพอสมควร คือประชาชนเริ่มได้รับเสรีภาพและมีสิทธิต่างๆตลอดจนความเสมอภาคภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและได้รับสิทธิในการปกครอง ตนเอง ในขณะที่บรรดาเจ้าขุนมูลนาย ขุนนาง ซึ่งมีอำนาจภายใต้ระบอบการปกครองดั้งเดิมได้สูญเสียอำนาจและสิทธิ ประโยชน์ต่างๆที่เคยมีมาก่อนโดยที่คณะราษฎรได้เข้าไปมีบทบาทแทนบรรดาเจ้านายและขุนนางในระบบเก่าเหล่านั้น เมืองขยายตัวอย่างรวดเร็วความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การขยายตัวของสังคม ในมิติสังคมและวัฒนธรรม โลกาภิวัตน์ได้เข้ามา กระตุ้น ให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมไปทั่วโลกได้ในปริมาณที่มากขึ้นอย่างรวดเร็วและเสรีกว่าในอดีต โดยอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีความสำคัญในการแพร่กระจาย และผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมที่มีรูปแบบเหมือนกันมากขึ้น ในอีกมุมหนึ่งโลกาภิวัตน์ที่ทำงานภายใต้บริบทของแต่ละประเทศ ได้ก่อให้เกิด การผลักดันให้วัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ โดดเด่นขึ้นมา หรือได้มีการผสมผสาน ระหว่างวัฒนธรรมโลกกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้เกิดความแตกต่างภายใต้ ความเหมือน ซึ่งแน่นอนว่านอกจากอินเทอร์เน็ตแล้ว สื่ออื่น ๆ ยังเป็นตัวผลักดัน วัฒนธรรมนั้นให้มีการกระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และรับไปโดยไม่รู้ตัว

ในส่วนของมิติสังคมนั้นไม้ดัดเปรียบเสมือนสัญญาณที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของชนชั้นในสังคมไทยอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความหมายซ่อนอยู่ในทุกๆการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงการปกครองได้สร้างความเท่าเทียมให้กับผู้คน เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และเข้าถึงทุกส่วนของสังคมต่างๆ สำหรับเนื้อหาบทความ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะช่วยให้เห็นถึงภาพความเป็นมาในอดีต ของการเปลี่ยนแปลงทางชนชั้นที่ส่งผ่านการเล่นไม้ดัดไทยในแต่ละยุคสมัย ที่สามารถบอกถึงความความเป็นมาในอดีต สภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และสามารถนำมาใช้ประกอบการพัฒนาความคิดในด้านเสรีภาพและการเข้าถึงทุกอย่างในสังคม ในอนาคตต่อไปดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ ให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นและสร้างเสรีภาพให้กับสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนเอกสารได้ยากลำบากมากในการสืบค้นข้อมูลและกว่าจะออกมาเป็นงานวิจัยขึ้นนี้ได้ ซึ่งผู้วิจัยอยากให้คนที่จะศึกษางานวิจัยเรื่องไม้ดัด ชนชั้น ความเป็นพลวัตทางสังคมหรือประเด็นอื่นๆผู้วิจัยอยากให้งานชิ้นนี้สามารถสานต่อไปยังประเด็นต่างๆและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาในอนาคตด้วยและผู้วิจัยอยากให้งานชิ้นนี้ได้รับรู้ไปถึงทางภาครัฐบาล ราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้คนควรให้การสนับสนุนและเผยแพร่การเล่นไม้ดัดไทย หากเพิ่มคุณค่าให้กับการเล่นไม้ดัด อาจจะเป็นไม้ที่ทรงคุณค่าและมีมูลค่าเป็นอย่างยิ่งเหมือนกับไม้ดัดของญี่ปุ่น เช่น บอนไซ และวัฒนธรรมจากต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามาทำให้ผู้คนในสังคมยังตามเป็นกระแสอยู่ ณ ปัจจุบัน ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้อยากให้ผู้คนในสังคมไทยให้ช่วยกันดันไม้ดัดไทยที่เป็นสมบัติวัฒนธรรมอันดีของประเทศให้ยังมีการสืบทอดต่อไปยังรุ่นลูกจนถึงรุ่นหลานและสืบทอดต่อกันไปยังอนาคต

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

กาญจนา แก้วเทพ. (2530). **มรดกทางวัฒนธรรมและศาสนา พลังสร้างสรรค์ในชุมชนชนบท**. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

คณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชาการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทย. (2556). **ประมวลสาระชุดวิชาการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- จารุวรรณ ข้าเพชร. (2550). เอกสารประกอบการสอนวิชา สค.311 การศึกษาชุมชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จารุวรรณ ข้าเพชร. (2551). มานุษยวิทยาประยุกต์. ชัยภูมิ: ไทยเสรีการพิมพ์.
- ชาลววิทย์ เกษตรศิริ. (2560). **อยุธยา : ประวัติศาสตร์และการเมือง** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.
- ชาย โปริสตา. (2562). **ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 8) กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). **สัตววิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา
- ทองสุข เกตุโรจน์ และสายพิน ศุภพทงมงคล. (2554). **คู่มือเข้าใจชนชั้นวรรณะความเหลื่อมล้ำ**. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540). **มนุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บัญชา เขมธร และกวาดล น้ำดอกไม้. (2549). **ไม้ตัดไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บ้านและสวน
- ปิยนาด บุนนาค. (2528). **การวิเคราะห์โอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-2394)**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปอล ชาเวียร์ และ กรมศิลปกร. (2539). **ประวัติศาสตร์แห่งพระราชอาณาจักรสยาม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด.
- ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. (2520). **การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิพัฒน์ กระแจะจันทร์. (2562). **ประวัติศาสตร์อยุธยาจากวัด วัง ชั้นดิน และสิ่งของ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- พิมาน แจ่มจรัส. (2510). **ขุมมรดกอยุธยาแห่งเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.
- ปรังซัวส์ อังรี ตูรแปง. (2530). **ประวัติศาสตร์แห่งราชอาณาจักรสยาม = Histoire du Royaume de Siam, tome premier**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร
- ภาสกร วงศ์ดาวัน. (2553). **ไพร่ ขุนนาง เจ้า แยกชิงบัลลังก์สมัยอยุธยา**. กรุงเทพฯ: ยิปซี สำนักพิมพ์.
- ยศ สันตสมบัติ. (2559). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยอร์ช เซเดส์. (2563). **จดหมายเหตุของคณะพ่อค้าฝรั่งเศสซึ่งเข้ามาตั้งกรุงศรีอยุธยาแผ่นดินในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.
- ลัดดาวัลย์ หมุนลี และ อุดมลักษณ์ ศรีเทพ. (2561). **ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม 3 เรื่อง คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ธรรม คำให้การขุนหลวงหาวัด**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- วิบูล วิจิตรวาทการ. (2529). **ชีวิตในอดีต**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มังกรการพิมพ์.
- สกินเนอร์, จี. วิลเลียม., พรรณี ฉัตรพลรักษ์, และชาลววิทย์ เกษตรศิริ. (2548). **สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ = Chinese society in Thailand : An analytical history**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.
- สภาวัฒนธรรมอำเภอท่าเรือ. (2545). **อำเภอท่าเรือ THARUA**. สระบุรี: หจก.โรงพิมพ์สระบุรี.
- สมพงษ์ บัวแย้ม. (2552). **ศิลปะตกแต่งไม้ตัด**. กรุงเทพฯ: บริษัท ปิยมิตร มัลติมีเดีย จำกัด.
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2556). **ราคาความเหลื่อมล้ำ**. กรุงเทพฯ: บริษัท โอเพนเวิลด์ส พับลิชชิ่ง เฮาส์ จำกัด.
- สันต์ ท. โกลมลบุตร. (2552). **จดหมายเหตุ ลา ลูแบร์ ราชอาณาจักรสยาม**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อคิน รพีพัฒน์. (2560). **พระมหากษัตริย์-ขุนนาง : นาย-ไพร่ ในโครงสร้างสังคมไทยยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและพัฒนาโครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- เรื่องชัย รักศรีอักษร. (2553). **ประวัติศาสตร์โลกผ่านเกลือ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ. (2560). **ประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา**. กรุงเทพฯ: สารคดี

แสง สุชีลักษณ์. (2549). ศิลปะการทำไม้ตัดไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไชยา ลาววัลย์. (2541). ไม้ตัด. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ฐานเกษตรกรรม.

ไพโรจน์ โพธิ์ไทร. (2517). ภูมิหลังของจีน (สมัยก่อนราชวงศ์ถึงสมัยราชวงศ์หมิง). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เพื่ออักษร.

วิทยานิพนธ์

ณัฐภัทร ดิสสร. (2559). คุณค่าที่แตกต่างระหว่างคนกับมนุษย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต, สาขาวิชาทัศนศิลป์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มนศักดิ์ มหิงษ์. (2558). จะเข้าไปบริบทสังคมไทย. ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัย, คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รจนา จันทราสา. (2559). อัตลักษณ์วัฒนธรรมและนวัตกรรมเส้นใยหญ้าแฝกสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรม (กรณีศึกษากลุ่มผลิตภัณฑ์หัตถกรรมหญ้าแฝกจังหวัดพะเยา). ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัย, คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อำนาจ เอี่ยมสำอางค์. (2561). พลวัตทางสังคมกับการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมอาหารไทยดำในจังหวัดเพชรบุรี. ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัย, คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บทความในวารสาร

ธัญญาภรณ์ โตชำนาญวิทย์. (2563). วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นของมาร์ติน ลูเธอร์คิง จูเนียร์และพระพุทธศาสนา An Analysis of Class Concepts of Martin Luther King, Jr., and Buddhism. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(ฉบับเพิ่มเติม), 134-164.

นิตี ภาวครพันธ์. (2552). อุปโลกน์อาหารกุลีเป็น "ของแท้" : "เปิปพิสดาร" สไตล์ฝรั่ง. รัฐศาสตร์สาร 60 ปี/รัฐศาสตร์สาร 30 ปี, 52(4), 1-60.

ศานติ ภัคดีคำและนวรรณ์ ภัคดีคำ. (2561). ตามทางทัพสยามคราวศึกเจ้าอนุวงศ์. ตอนจบ, จากบ้านพรานพร้าวสู่นครหลวงเวียงจันทน์. ศิลปวัฒนธรรม, 39(4), 34-40.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ธาวิดา ศิริสัมพันธ์. (2560). ไม้ตัดโบราณ ไม้ประดับทรงคุณค่า ในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร. สืบค้นจาก https://www.sentangsedtee.com/farming-trendy/article_50832.

วีรยุทธ ศรีสุวรรณกิจ. (2563). ส่งการพักผ่อนแบบชนชั้นสูงสยาม อิทธิพลจากฝรั่ง ดุยุคเริ่มยอมถ่ายรูปลู่อิตพักตากอากาศ. สืบค้นจาก https://www.silpa-mag.com/history/article_29754.

ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรมกระทรวงวัฒนธรรม. (2555). ไม้ตัดสวนเปียกท่าเรือ. สืบค้นจาก <http://m-culture.in.th/album/149329/ไม้ตัดสวนเปียกท่าเรือ>

สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2560). ไม้ตัด อำเภอท่าเรือ. สืบค้นจาก <https://www.ayutthaya.go.th>.

เทศบาลตำบลท่าเรืออำเภอท่าเรือจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2561). ผลิตภัณฑ์ตำบล : ไม้ตัด. สืบค้นจาก <http://www.tharuea.go.th/otop/detail/11>.